

costa amunt, no molt castís. — ⁶ Cf. segons una nota entre els materials de la *Vida d'En Pep de la Tenora* de Coromines així es fa constar en *Vida d'En Pep Ventura* de Pous i Pagès. — ⁷ Aquesta forma *cartona* apareix a més en 200r2 PB; com que el resultat *QUA:* > *co-* és el que esperàriem, i com que, a més, una metàtesi tipus *cortana* > *cartona* entre vocal accentuada i pretònica no és normal en català, *cartona* pot ser una errada de copista, o un occitanisme aquí. — ⁸ JCor. va anotar *kurté de kansalada* ¹⁰ 'una penca de cansalada' i *kurtés* 'les dues meitats en què es parteix tota la cansalada d'un porc', a Farrera (Pallars), 1933. — ⁹ JCor. (1964) anota a Manacor que el terme d'aquesta ciutat es divideix en quatre *kortés*, separats pels vells camins rals que n'irradiaven cap al SE. a St. Llorenç des C., Sa Cabana, Felanitx i Sa Vall (al N.); el terme de Campos està dividit en cinc *kortés*, que irradien de la vila, separats per cinc carreteres, i el terme de St. Joan de Sineu en quatre *kürtés*. — ¹⁰ JCor. (1934) anota ²⁰ *kürtéra* a Esterri (Cardós), equivalent a quatre quartans; l'usa el men. Ruiz Pablo: «Els dos pagesos --- se disposaren a fer les clàssiques marques --- a cada deu mitges *quarteres* que mesurassin» (*Novel. Men.*, ed. 1976, Palma, p. 21): notem que els ²⁵ dos pagesos estant mesurant el blat recollit. — ¹¹ JCor. anota a Eiv. (1963): «dels grans de *sas kuvilas* en el segle XVIII en deien *sə kurtéra*, perquè els mesuraven amb *quartera* en un edifici municipal <del carrer de> S'Alóndiga, que ja es documenta llavors com a nom de l'edifici i del carrer, i més tard s'hi va pegar foc»; avui l'esmentat carrer es diu *Sa Cortéra*, que és abans del Portal Nou. — ¹² També significa 'bóta' que *AlcM* cita d'un doc. val. de 1443: «per obs de comprar dotze *quarterols* ³⁵ per obs de metre, dins aquells, certs albercoquers de Domàs». — ¹³ JCor. registra a Vilafranca del Maest. (1961) el *kuárto pelao*, nom d'un paratge erm entre el Boalar i Palomita a uns kilòmetres de la ratlla d'Aragó; en l'arag. de Bielsa *kuárto del reposte* ⁴⁰ 'el rebost' (1965). — ¹⁴ Notem a més en una ordenació de 1344 de Tort.: «encara establexen que, les dites vinyes, quant als bestíats, ajen e dejen auer ij. canes de *quartó* de entuxá adarredor» (*BABL XII*, 58): potser cal llegir el text com «ij. canes [d]e ⁴⁵ quartó». — ¹⁵ Evidentment es va dir també *esquartat*: «Que havia de sé penjat --- / Havia de sé *esquartat* - ab las aurellas talladas» (MilàF, *Romillo.*, 111.15). — ¹⁶ Format per l'analogia de *QUADRUM* (veg. JCor., *LleuresC*, p. 252); essent en un principi ⁵⁰ un adjectiu amb el sentit de 'quàdruple', 'que consta de quatre' (cf. cast. ant. *quaderna via*, dit de cobles de quatre versos). — ¹⁷ El mot ll. clàs. *quaternio*, *-onis*, 'quadern de fulls per a escriure', ha deixat només algun descendent mig-savi com *quadernio* de ⁵⁵ l'iniv. arag. ant. (*DECH II*, 254a54). — ¹⁸ Aquesta forma fou extreta del plural *quèrns*, pronunciat *quens*, per l'analogia de *mà*, *mans* etc. — ¹⁹ Segons ens informa *AlcM* (s. v. *casern*) aquesta moneda es batia a Bna. en el S. XIII. — ²⁰ La forma catalana

amb el cast. *catorze* i el bearn. *catourze*, suposa una base vulgar *QUATTORDECIM*, que es pot explicar per la influència de la U precedent, mentre l'oc. *catorze*, fr. *quatorze*, it. *quattordici* parteixen de *QUATTORDECIM*. En el cas paral·lel *DUODÈCIM* la *o* tancada és general en el romànic; *DECH II*, 261b28ss. — ²¹ La forma sense *-o*, única conservada per les llengües romàniques es troba en inscripcions africanes (escrita *qaragita*: *BDR III*, 111); la reducció pot ser deguda a una dissimilació de les dues oclusives dentals, afavorida per la pronúncia poc curosa dels numerals (*DECH II*, 259b25). — ²² La forma amb *ko-* està registrada per Mn. *AMAlcover* a Tàrbena (*BDLC x*, 1918, 174); per JCor. al Boixar (Ports de Mor.), 1934; *kyaránta* a Tavascan (Cardós), 1934. — ²³ Aquesta formació amb *-e*, *quarentena*, figura en altres textos, com ara, en *Hom. d'Org.*, 7r2 i en *JMarch* (1371), 479: deu ser una ultracorreció de la dissimilació *e-é* > *a-é* (*mateix*, *Micalet*, *Viçanet* etc.), tan corrent i molt general en català occidental i en valencià (*JCor.*, *EntreDL I*, 146, n. 75). — ²⁴ Com a acte preventiu marítim va tenir el seu origen a Venècia el 1403, segons *APrati* (*Vocab. Etim.*, p. 806, s. v. *quarantena*). — ²⁵ La forma amb *-a*, *caresma* del cap. 28 potser no sigui exacta fonèticament, atès que sovint hi trobem també *cant* per *quant*, *can* per *quan*, però com a imperfecció gràfica, veg. *QUANT* n. 1.

QUÈ, QUI, QUE: *QUÈ*, pronom interrogatiu (*què dius?*, *no sé què vol*) i pronom relatiu (*el martell amb què hem clavat els claus*), del ll. *quĭb*, pronom interrogatiu neutre. *QUI*, pronom interrogatiu (*qui és aquest home?*), pronom relatiu (*les dones amb qui anaves*), pronom relatiu subjecte (ant.), pronom relatiu indefinit (*qui dia passa, any empeny*), del ll. *quĭ*, pronom relatiu (nomin. sing. i pl.). *QUÈ*, pronom relatiu, subj. i obj. (*l'home que ha vingut, la casa que ha comprat, la darrera vegada que el vaig veure*), conjunció copulativa o partícula de subordinació (*diu que vindrà aviat; no m'agrada que surtis*), conjunció causal (*cuitem, que si vénen...*; *no surtis, que plou*), i conjunció comparativa (*és més ric que tu*), procedeix respectivament del relatiu acusatiu masculí *QUEM* i del pronom interrogatiu neutre *quĭb*, que va heretar en llatí vulgar les funcions del clàssic *QUOD* i que va rebre, a més a més, alguns usos vulgars de *QUA* (conj. causal i partícula completiva com *quod*); en la seva funció de conjunció comparativa procedeix d'una confusió del *que* relatiu i conjunció copulativa amb la conjunció llatina *QUAM*.¹ □ 1.ª *doc.*: *què, qui, i que* es documenten en les seves funcions essencials des dels primers documents.

Respecte de l'evolució de *qui* com a pronom interrogatiu, notem que en llatí parlat el relatiu *QUI* sovint es confonia amb l'interrogatiu *QUIS*, masc. i fem.² L'evolució de *que*, pronom relatiu, de *QUEM*, relatiu masculí, fou normal, atès que en llatí vulgar les formes corresponents del femení *quae* i *quam* es varen perdre ben aviat com ens ho testimonien les inscripcions lla-